

חמש
מגילות
שיר
השירים

עת דודים

פירוש למגילת שיר השירים

בעקבות פירושו של **רבי משה דוד וואלי** זצ"ל
תלמיד הרמח"ל

הרב אליעזר קשתיאל

הלימוד בחוברת מוקדש לעילוי נשמת

פינחס אליהו נבון ז"ל

בן שמחה

נלב"ע בשבת קודש, שבת הגדול

י"ב ניסן התשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

"אי אפשר לבר בלא תבן" (ברכות נה ע"א)
בקשתנו שטוחה בפני הלומדים לשלוח את הערותיהם,
לטובת המהדורות הבאות.

עריכה לשונית: ירדן קורן
עיצוב ועימוד: דגנית סטנייצקי, שלדג עיצובים

אדר ב' תשע"ט

©

כל הזכויות שמורות
ניתן להעתיק ולצלם שלא למטרות מסחריות

מסת"ב 978-965-90040-7-2 ISBN

להזמנות:

אביחי 052-3907515
navon.books@gmail.com
www.korim-navon.co.il

**"פְּתוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר בֶּן דָּוִד בֵּין הַבָּנִים
בְּצִלּוֹ הַמִּדְּתֵי וַיִּשְׁבְּתֵי וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵבִי"
(שיר השירים ב, ג)**

לעילוי נשמת בעלי, אבינו וסבנו היקר

**אברהם אריה (אפ'ה)
בן יצחק ומלכה אפלבוים ז"ל**

נלב"ע בט"ז במרחשוון התשע"ו

איש משפחה,
אוהב ישראל ועובד אדמתו
איש אמונה, חזון ומעש.
רחש כבוד לתורתו ואישיותו
של הרב אליעזר קשתיאל.

ת.נ.צ.ב.ה.

"בבהילו יצאנו ממצרים, הא להמא עניא בני חורין" (מתוך ההגדה)

הלימוד בחוברת זו מוקדש
לעילוי נשמת בעלי, אבינו וסבנו היקר

שלמה רפאל בן חנה ז"ל

שקיים את מצוות חג הפסח בהתלהבות ושמחה גדולה.
חי חיי פשטות, צניעות ותמימות בשמחה גדולה.

ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הורינו היקרים

עמרם בן כמונה ז"ל

נלב"ע בשבת כ"ח באלול התשע"ח

מרים בת אמימה ז"ל

נלב"ע בשבת "בראשית" כ"ט בתשרי התש"ע

לבית משפחת טרבלסי

ת.נ.צ.ב.ה.

הענג העליון

העונג היותר גדול הוא מה שמתענגים על העונג של ד' מצד עצמו. זה תפיס ברעותא דלבא,

אף על גב דלא תפיס בשום מחשבה.

וכל מגמת השכליות התורניות והעבודות כולן הן כדי לפתח שבילין לעונג בהיר עליון זה, שאין קץ להעילויים שבו, ומדרגותיו אין להן תכלית וקץ.

ובכל עת שהנשמה מציירת נטף אחד מעדן עליון שבעליונים זה נעשית מדושנת עונג, ואור האהבה ממנו הוא נובע.

ושיר השירים מיוסד על נקודה זו, המתגלה באהבה בתענוגים. שכל עדוני עולמים הם רק ניצוצים קלים מאור זוהר עדן נחלי תענוגיה.

אשרי המחכה לאור עדן זה, עין לא ראתה אלהים זולתך, יעשה למחכה לו.

(אורות הקודש ב, עמ' תקז פסקה כט)

פתיחה

שיר השירים. שירת אהבה, מלאה רגשות, נעה במהירות בין עבר, הווה ועתיד. שירה, שאינה כבולה לסדר מחשבתי, ואף לא לעלילה, חופשיה לדלג במרחב כרצונה. שירה המביעה תחושות פנימיות שאינן מתכוונות להתאים עצמן לכללי ההיגיון והרצף.

קצרה ידינו מלהביא אפילו כטיפה מן הים, מפירושו הנשגב של רבי משה דוד וואלי למגילה, שכולה קדש קודשים. ליקטנו פירורים, ניסינו להעביר טעם, ובוודאי בדרך פגה ונעלמה גדולתם, ועל כך אנו מבקשים סליחה. יהי רצון שהמעט המוגש לפניכם ישמח לב ויגביר דבקות, והיה זה שכרנו הגדול על עמלנו.

ברכת ה' תחול על כל המסייעים במלאכה, שמחת עולם תחול על ראשם. מהרה נזכה לעת דודים, לראות ביום שמחת ליבו, בבניין בית מקדשנו.

אליעזר קשתיאל,

אדר ב' תשע"ט

מגילת שיר השירים

פרק א

א שיר השירים אשר לשלמה: ב ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך
 מיין: ג לריח שקניך טובים שמן תורק שמך, על כן עלמות אהבך:
 ד מושקני אחרך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכרה
 דדיך מיין מישרים אהבך: ה שחורה אני ונאווה בנות ירושלם, כאהלי
 קדר פיריעות שלמה: ו אל תראוני שאני שחורה ששזפתני השמש,
 בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי:
 ז הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים, שלמה
 אהיה פעטה על עדרי חבריך: ח אם לא תדעי לך הנפה בנשים, צאי
 לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים: ט לססתי ברכבי
 פרעה דמיתך רעיתי: י נאוו לחינה בתרים צוארך בחרוזים: יא תורי
 זהב נעשה לך עם נקדות הכסף: יב עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו:
 יג צרור המר דודי לי בין שדי יליו: יד אשכל הכפר דודי לי בכרמי עין
 גדי: טו הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים: טז הנך יפה דודי אף נעים
 אף ערשנו רעננה: יז קרות בתינו ארזים (רחיטנו) רהיטנו ברותים:

פרק ב

א אני הבצלת השרון שושנת העמקים: ב כשושנה בין החוחים כן רעיתי
 בין הבנות: ג כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים, בצלח חמדתי וישבתי
 ופריו מתוק לחכי: ד הביאני אל בית הין ודגלו עלי אהבה: ה סמכוני
 באשישות רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני: ו שמאלו תחת לראשי

ביאור

פרק א

א שיר השירים אשר לשלמה: ב ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין:

בניין המקדש הראשון, בימי שלמה, אפשר את שיר הזיווג השלם בין הקב"ה לבין כנסת ישראל. שיר מעולה מכל השירים, שיר של אושר ושלום, "אשר לשלמה". השיר פותח בנשיקת פה, העדיפה משתיית יין. גם בהמשך המגילה תתואר האהבה כעדיפה וטובה מן היין - "נזכירה דודיך מיין"¹, "מה טובו דודיך מיין"². הכנת היין דורשת עבודת בציר וסחיטה וכן המתנה סבלנית לתהליכים מורכבים ותוססים, עד למשקה המובחר. לעומת היין, הנשיקה היא ישירה, פה אל פה, ללא תיווך ועמל, ללא סינון ועיבוד. יש בנשיקה דבקות ללא ביקורת ודין. ישראל זוכים בימי שלמה לשפע ברכה, מלכות ושכינה, עושר וגדולה, נשיקתו הישירה של מקום על פינו ניכרת וברורה.

ג לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, על כן עלמות אהבוד:

ה' מעניק לשלמה חכמה ללא גבולות, ללא טרחה. חכמה עליונה, המשולה לשמן הטוב הנמשח על ראשו של המלך, הצף מעל המים ומאיר אור זך ועדין. החכמה הנחתה את המלכות כולה, ושמה הטוב התפשט, כריח שמן מבושם שהורק מהבקבוק.

כל העמים באים לשמוע את חכמתו של שלמה, רבים הם הבאים לראות בזיו השכינה, החכמה משכה את ליבם אל הקדושה, "עלמות אהבוד".

1 פרק א, ד

2 פרק ד, י

**ד מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֵיךְ נְרוּצָה, הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ
נִזְכֵּירָה דְדִידְךָ מִיָּמֵינוּ מִיִּשְׂרָאֵל אֲהַבּוּךְ:**

שפע החכמה מעורר צימאון. אם ימשיך אור החכמה להאיר, נרוץ כולנו אחריו. ביקשנו לרוץ אחר המלך, "אחריך נרוצה", אך הוא הביאנו לתוך חדריו הפנימיים, ועל כך השמחה גואה, עולה כגל, "נגילה ונשמחה". בהתגלות שהיא בבחינת אחור, "אחריך", ישנם מסכים ועטיפות, והיא דורשת פיענוח ופירוש, עיבוד וסינון כמו יין. אך כאשר המלך מביא אותנו פנימה - הכל ישיר, "מישרים אהבוך", ללא עיכובים, ללא סיגים. "נזכירה דודיך מיין".

כאשר החכמה מתפשטת בבהירות, העקוב הופך למישור, "מישרים אהבוך". כך יהיה בעזרת ה' בימות המשיח, כשתמלא הארץ דעה את ה'.

ה שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, כְּאֵהְלִי קִדְר בִּירֵיעוֹת שְׁלֹמָה:

בימי שלמה, הפכה ירושלים להיות לאם, המניקה ומעניקה חכמה לכל האומות, שכעת היו לה כ"בנות", "בנות ירושלים". אך אותן אומות שנהנו מחכמת ישראל בימי שלמה, בזות לנו בעת ירידתנו. טוענות שאבדה מעלתנו, והדת הישראלית נראית שחורה וקדורה, "כאהלי קדר". אך מי שאינו מביט מבחוץ יודע שגם בלילה לא כבה נרה של האומה, ותמיד תישאר "נאוה". מאחורי הקלעים לעולם תימשך השפעה רוחנית המיוחדת לנו, כבימי "יריעות שלמה".

**ו אל תראוני שאני שחרחרת ששופתני השמש, בני אמי נחרו בי שמוני נטרה
את הכרמים פרמי שלי לא נטרתי:**

לפעמים מצמצם באמת הקב"ה את ההארה כלפי ישראל בימי הגלות, אך זאת מהחשש שההארה תילקח בגניבה על ידי זרים ותחולל. העמים מפרשים צמצום זה כנטישה. מתנשאים כלפינו, בטוחים שהחכמה שוכנת אצלם, והרגשות האציליים שורים רק בחלקם, וכבר סרו מישראל. מדמים הם שהעושר הדתי והתרבותי, הכרמים הדשנים, מצוי רק אצלם, וישראל - כביכול בטלה ההשגחה מעליהם, כאילו כרמם שמם ויבש, מוזנח, לא שמור ולא נטור, "כרמי שלי לא נטרתי".

**ז הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים,
שלמה אהיה בעמיה על עדרי חבריך:**

בזמנים קשים של ירידה לאומית, ישמש זיכרון ימי שלמה הפורחים כמקור להשוואה. השוואה שהיא גם כואבת ומצערת, אך גם מקור לתביעה נוקבת "הגידה לי". בשם האהבה אנו דורשים לחזור אל אותה החיבה הגלויה והישירה ההיא, כפי שהייתה בימי שלמה. אם אכן ה' אוהב אותנו איך אינו חוזר לרעות את צאנו באהבה. פעמיים חוזרת המילה "איכה", המבטאת יותר מכל את קולה של כנסת ישראל האבלה. הכיצד עזבת אותנו? איך 'תרבוץ' הקדושה על בתינו, בעוד אש הגלות היוקדת קופחת עלינו ללא רחם, כשמש בצהרי היום?

כנסת ישראל עטופה ואבלה, "עוטיה", כפופה, דואגת, כיצד תצליח להיות "שלמה", כיצד תהיה הנהגת עדרי הצאן במצב כל כך חסר?